թիւնն իր իսկ կազմակերպած բազկի մէջ պէտք որոնել՝ իսլամական ծովի մէջ։ Եւ այդ բազուկն էր միայն, որ իսլամի ովկիանոսում փրկեց հայկական փոքրիկ մակոյկն այն ժամանակ, երբ մեզնից շատ ուժեղ ազգեր Ասիայի պատմաբեմից ընդմիշտ և անհետ հեռացան։

Բայց մի՞թէ պայքարելով միաժամանակ նաև չենք բանակցել։ Մի՞թէ հայ ժողովուրդն այնքան է խելացնոր, որ պատերազմի մտնի ամբողջ իսլամ աշխարհի հետ։ Մեր պայքարի ամենադաժան ժամին իսկ մենք բարեկամական ձեռք ենք մեկնել Թիւրքիային և պէտք մեկնենք, թէև փորձերը միշտ եղել են ապարդիւն և ապարդիւն էլ, հաւանօրէն, դեռ պէտք մնան, որովհետեւ Թիւրքիայի հետ լեզու գտնելու համար, նախ և առաջ, հզօր և յաղթական բազուկ պէտք գտնել։

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն այս քաղաքականութիւնն է ահա ունեցել իր երեսնամեայ պատմութեան ընթացքում ամէն անգամ, երբ Հայաստանի և հայ ժողովրդի վրա սկսել է սաւառնել Թիւրքիայի ուրուականը։

Հայ ազատագրութեան պատմութիւնից մի էջ միայն ձեզ պէտք յիշեցնեմ, որի հանդէպ ապագայ պատմագիրը կոյր հիացմունքի խօսք ունի ասելու, այդ ըմբոստ Զանգեզուրի Ազգային Խորհրդի պատասխանն է հզօր Բրիտանիայի ներկայացուցիչներին, երբ նրանք Բաքւի բրիտանական հրամանատարութեան կարգադրութեամբ ուզում էին զօրք մտցնել Զանգեզուր։

«Մենք գիտենք, պատասխանեց յատուկ գրութեամբ Ազգային Խորհուրդը, — որ ձեր յետևից թիւրք բանակն է գալիս Զանգեզուր, այդ պատճառով դուք միայն մեր դիակների վրայով կարող էք մեր երկրի սահմանները կոխել. Թող որ աշխարհը իմանայ, որ նաև Անգլիայի ձեռքով հայ ժողովրդի արիւնը հոսեց, մենք ձեզ կամովին մեր կեանքն ու հայրենիքը չենք յանձնի» (ծափեր)։ Այսպէս էր Ղարաբաղի հայ գիւղացիութեան կամքն ու վճիռ Անգլիայի ժամանակ ու բնական է, որ այդպէս պէտք լինի նաև այսօր, երբ այդ հողամասը մտնողն արդէն «բոլշևիկ» դարձած Թիւրքիան է (ծափեր)։ Բայց ամենից զաւեշտականն այն է, որ մեզ այսօր ռուսատեաց են անւանում։

Ի՞նչ էին ասում մեզ Ազրբէջանն ու Վրաստանը ամէն օր, ամէն տեղ. «Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ռուսասէր է, Ռուսաստանն է ուզում բերել Անդրկովկաս»։ Այսօր Դաշնակցութիւնը դարձել է ռուսատեաց, իսկ Ազրբէջանը՝ ռուսասէ՛ր...

Ձե՞ք գտնում արդեօք, որ այս ծաղր ու հեգնանք է պատմութեան հասցէին։

Դուք, պարոնայք հակառակորդներ, լաւ լսեցէք, մենք ոչ ռուսատեաց ենք և ոչ ռուսասէր, ոչ թրքասէր ենք և ոչ թրքատեաց. մենք սիրում ենք հայ ժողովուրդը կոյր և մոլի սիրով, ամէն գնով պէտք պաշտպանենք նրա գոյութիւնը և պատրաստ ենք բանակցելու ամենքի հետ, ով հաշւում է հայ ժողովրդի գոյութեան և նրա հայրենիքի անկախութեան հետ (ծափահարութիւն)։

Տարիների քաղաքականութի՞ւն էք արդեօք որոշում դուք այսօր, երբ հայ ժողովրդի գոյութեան խնդիրն է դրւած հրապարակի վրա. որոշեցէք ինչ կուզէք, բայց գիտցէք որ Ղարաբաղն ու Զանգեզուրը և այդպէս Հայաստանի ամէն մի հատւած գիտէ իր բախտը տնօրինել այնպէս, ինչպէս նրան իր առողջ բնազդն է հրահանգում։

Աստւածների, սրբութիւնների, գաղափարների ու դաւանանքների սրբապղծութիւնն է ամենուրեք։ Ո՞վ չէ «կարմիր» այսօր. ամենքը՝ և Նուրին, և Խալիլը, և Քեազիմը, և Քեմալը, և Սուլթանովը։ Պատմութեան